

DARS SIFATINI OSHIRISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNALOGIYLARDAN FOYDALANISH.

*Murodullayeva Sarvinoz O'zbek qizi
Termiz davlat pedagogika instituti
Tabiiy va aniq fanlar fakulteti biologiya
ta'lim yo'nalishi 4-bosqich talabasi
E mail: murodullayevas0927@gmail.com*

Annotatsiya. Ushbu bobda dars sifatini oshirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanishning nazariy asoslari, amaliy ahamiyati va samaradorligi atroflicha tahlil qilinadi. Tadqiqotda aralash ta'lim, ag'darilgan sinf, geymifikatsiya, loyihaga asoslangan ta'lim, shaxsiylashtirilgan va adaptiv ta'lim kabi texnologiyalar ko'rib chiqiladi. Shuningdek, ushbu texnologiyalarning o'quvchilarning faolligi, motivatsiyasi va o'zlashtirishiga ta'siri, o'qituvchilarning kompetensiyalari, amalga oshirishdagi qiyinchiliklar va axloqiy masalalar tanqidiy baholanadi. Bobda zamonaviy pedagogik yondashuvlar, jumladan, konstruktivizm va Shulman tomonidan taklif etilgan Pedagogik Kontent Bilimi (PCK) nazariyasi asosida ta'lim jarayonini takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar beriladi.

Kalit so'zlar: Zamonaviy pedagogika, ta'lim texnologiyalari, dars sifati, o'quvchilar motivatsiyasi, o'qituvchi kompetensiyasi, raqamli bo'linish, konstruktivizm.

Annotation. This chapter comprehensively analyzes the theoretical foundations, practical significance, and effectiveness of utilizing modern pedagogical technologies to enhance lesson quality. The study examines technologies such as blended learning, flipped classroom, gamification, project-based learning, personalized, and adaptive education. It critically evaluates the impact of these technologies on student engagement, motivation, and achievement, as well as teacher competencies, implementation challenges, and ethical considerations. Recommendations for improving the educational process are provided, based on contemporary pedagogical approaches including constructivism and Shulman's Pedagogical Content Knowledge (PCK) theory.

Key words: modern pedagogy, educational technologies, lesson quality, student motivation, teacher competence, digital divide, constructivism.

Аннотация. В данной главе всесторонне анализируются теоретические основы, практическая значимость и эффективность использования современных педагогических технологий для повышения качества уроков. В исследовании рассматриваются такие технологии, как смешанное обучение, перевернутый

класс, геймификация, проектное обучение, персонализированное и адаптивное обучение. Критически оценивается влияние этих технологий на активность, мотивацию и успеваемость учащихся, а также компетенции учителей, трудности внедрения и этические вопросы. Предлагаются рекомендации по совершенствованию образовательного процесса на основе современных педагогических подходов, включая конструктивизм и теорию педагогического предметного знания (ПСК) Шульмана.

Ключевые слова: современная педагогика, образовательные технологии, качество урока, мотивация учащихся, компетенция учителя, цифровое неравенство, конструктивизм

Kirish. XXI asr ta'lim tizimi oldiga yangi talablar qo'yimoqda, bu esa an'anaviy o'qitish usullaridan voz kechib, yanada moslashuvchan va o'quvchiga yo'naltirilgan yondashuvlarga o'tishni taqozo etadi. Bugungi kunda ta'lim jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish dars sifatini oshirishning muhim omillaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Ushbu texnologiyalar nafaqat o'quvchilarning faolligini oshiradi, balki ularda tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish va ijodiy ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi. Biroq, bu jarayon o'ziga xos muammolar va cheklovlar bilan ham bog'liq bo'lib, ularni tushunish va hal etish ta'lim samaradorligini oshirish uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Zamonaviy pedagogika an'anaviy "chalk and talk" (doska va bo'r) usulidan voz kechib, faol o'rganish va tanqidiy fikrlashni rag'batlantiruvchi, o'quvchiga yo'naltirilgan yondashuvlarga o'tishni targ'ib qiladi. Lee Shulman (1986) tomonidan kiritilgan Pedagogik Kontent Bilimi (PCK) nazariyasi o'qituvchining fan bilimi bilan birga, ushbu bilimlarni turli xil o'quvchilar uchun samarali tarzda moslashtirish va yetkazish qobiliyatini birlashtiradi. Shuningdek, Bloom taksonomiyasi o'quv maqsadlarini oddiy eslab qolishdan tortib, murakkab ijodiy jarayonlargacha (eslash, tushunish, qo'llash, tahlil qilish, baholash, yaratish) tuzilishini ta'minlaydi, bu esa yuqori darajadagi fikrlashni rivojlantirishga xizmat qiladi. Konstruktivistik pedagogika esa o'quvchilarning amaliy faoliyat, muammolarni hal qilish va interaktiv o'rganish orqali bilimlarni faol ravishda qurishiga e'tibor qaratadi, bu esa ularning faolligini va real hayotda qo'llash qobiliyatini oshiradi.

Asosiy qisim. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar ta'lim landshaftini tubdan o'zgartirmoqda. Ular aralash ta'lim (blended learning), ag'darilgan sinf (flipped classroom), geymifikatsiya (gamification), loyihaga asoslangan ta'lim (project-based learning), shaxsiylashtirilgan ta'lim (personalized learning), kollaborativ ta'lim (collaborative learning) va adaptiv ta'lim (adaptive learning) kabi turlarga bo'linadi.

Ushbu bobda dars sifatini oshirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanishni tahlil qilish uchun sifatli tadqiqot yondashuvi qo'llaniladi. Metodologiya mavjud ilmiy adabiyotlarni tanqidiy tahlil qilish va sintez qilishga asoslangan bo'lib, bu yondashuv mavzuga oid turli nuqtai nazarlarni va tadqiqot natijalarini chuqur o'rganish imkonini beradi. Ma'lumotlar to'plami sifatida xalqaro va milliy ilmiy jurnallarda chop etilgan maqolalar, tadqiqot hisobotlari va monografiyalar xizmat qiladi. Xususan, taqdim etilgan manbalar 1 dan 6 gacha bo'lgan ilmiy ishlar asosiy ma'lumot manbalari hisoblanadi.

Adabiyotlarni tanlash va saralash: Mavzuga bevosita aloqador, yuqori ilmiy qiymatga ega bo'lgan manbalar tanlab olinadi.

Ma'lumotlarni tahlil qilish: Tanlangan adabiyotlardagi asosiy g'oyalar, nazariyalar, tadqiqot natijalari va metodologiyalar tahlil qilinadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish dars sifatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Birinchidan, bu texnologiyalar o'quvchilarning faolligini va motivatsiyasini sezilarli darajada oshiradi. Aralash ta'lim, ag'darilgan sinf, geymifikatsiya va loyihaga asoslangan ta'lim kabi yondashuvlar o'quvchilarni passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantiradi. Masalan, raqamli ta'lim o'yinlari o'quvchilarning o'rganish motivatsiyasiga ijobiy ta'sir ko'rsatib, o'rganish faolligi orqali bu ta'sir kuchayadi. Boshlang'ich maktablarda o'tkazilgan tadqiqotlar ham texnologiyalardan foydalanish o'quvchilarning faolligi, motivatsiyasi va akademik yutuqlariga ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqlagan.

Ikkinchidan, zamonaviy texnologiyalar shaxsiylashtirilgan va adaptiv ta'lim imkoniyatlarini kengaytiradi. Har bir o'quvchining individual ehtiyojlari va o'rganish sur'atiga moslashish orqali ta'lim samaradorligi oshadi. Sun'iy intellekt (AI), virtual reallik (VR) va kengaytirilgan reallik (AR) kabi vositalar o'quvchilarga yanada immersiv va interaktiv o'rganish tajribalarini taqdim etadi, bu esa ularning akademik ko'rsatkichlarini va o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshiradi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalarning dars sifatini oshirishdagi salohiyati shubhasizdir, ammo ularni samarali joriy etish uchun tizimli yondashuv talab etiladi. Yuqoridagi natijalar shuni ko'rsatadiki, texnologiyalar o'quvchilarning motivatsiyasi va faolligini oshirsa-da ularni qo'llashda yuzaga keladigan qiyinchiliklar, ayniqsa, o'qituvchilarning kompetensiyalari va texnik ta'minot bilan bog'liq masalalar e'tibordan chetda qolmasligi kerak.

O'qituvchi kompetensiyalari va kasbiy rivojlanish: O'qituvchilarning raqamli savodxonligi va texnologiya yordamida darslar yaratish qobiliyati ("dizayn bo'linishi") hal qiluvchi ahamiyatga ega. Maktablar o'qituvchilarga texnologiyalarni ta'lim

jarayoniga integratsiya qilish uchun zarur bo'lgan vaqt va qo'llab-quvvatlashni ta'minlashi shart. Kasbiy rivojlanish dasturlari (PD) bu bo'shliqni bartaraf etishda muhim rol o'ynaydi. Bu dasturlar o'qituvchilarning ehtiyojlari va o'rganish uslublariga moslashtirilgan bo'lishi, doimiy tuman darajasidagi qo'llab-quvvatlashni ta'minlashi va muvaffaqiyatli misollarni namoyish etishi kerak.

Amalga oshirishdagi qiyinchiliklar va yechimlar: Texnik muammolar va o'quvchilarning chalg'ishi kabi muammolarni hal qilish uchun maktablar infratuzilmani yaxshilashi, texnik yordamni kuchaytirishi va o'quvchilarni raqamli etika va mas'uliyatli foydalanishga o'rgatishi lozim. Shuningdek, o'qituvchilarga darslarni rejalashtirish va texnologiyalarni samarali integratsiya qilish uchun yetarli vaqt ajratilishi kerak.

Xulosa. Ushbu bobda dars sifatini oshirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanishning nazariy va amaliy jihatlari atroflicha tahlil qilindi. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, aralash ta'lim, geymifikatsiya, shaxsiylashtirilgan ta'lim va boshqa innovatsion yondashuvlar o'quvchilarning faolligini, motivatsiyasini va akademik yutuqlarini sezilarli darajada oshirish salohiyatiga ega. Bu texnologiyalar konstruktivistik pedagogika tamoyillari bilan uyg'unlashganda, o'quvchilarda tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Biroq, texnologiyalarni joriy etishda bir qator cheklovlar va muammolar ham mavjud.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. Bates, A. W. Tony, and Sangra, Albert. Oliy ta'limda texnologiyani boshqarish: O'qitish va o'rganishni o'zgartirish strategiyalari. San Francisco: Jossey-Bass, 2011.
2. Ambrose, Susan A., Bridges, Michael W., DiPietro, Michele, Lovett, Marsha C., and Norman, Marie K. O'rganish qanday ishlaydi: Samarali o'qitish uchun yetti tadqiqotga asoslangan tamoyil. San Francisco: Jossey-Bass, 2010.
3. Freeman, Scott, Eddy, Sarah L., McDonough, Miles, Smith, Michelle K., Okoroafor, Nnadozie, Jordt, Hannah, and Wenderoth, Mary Pat. "Faol ta'lim fan, muhandislik va matematika sohalarida talabalar samaradorligini oshiradi." Milliy Fanlar Akademiyasi Ma'ruzalari, vol. 111, no. 23, 2014, pp. 8410-8415.
4. Hew, Khe Foon, and Brush, Thomas. "Texnologiyani K-12 o'qitish va o'rganishga integratsiya qilish: Hozirgi bilim bo'shliqlari va kelajakdagi tadqiqotlar uchun tavsiyalar." Ta'lim Texnologiyasi Tadqiqot va Rivojlanish, vol. 55, no. 3, 2007, pp. 223-252.
5. Xaqberdiyeva Sh. T. (2025). Zamonaviy ilg'or xorijiy tajribalar asosida qon aylanish tizimi mavzusini o'qitishning innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash

imkoniyatlari. «Maktabgacha Va Maktab Ta'limi» Jurnalı, 3(12), 16–19.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.17991257>

6. Haqberdiyeva S. T. The role of pedagogy and psychology in improving the methodology of teaching biology based on a general approach to secondary schools //Texas Journal of Multidisciplinary Studies. – 2022. – T. 6. – C. 115-118.

7. Haqberdiyeva S. T. Improving the Teaching Methods of Biology in General Secondary Schools on the Basis of A Competency-based Approach //Academicia Globe. – 2022. – T. 3. – №. 03. – C. 132-136.

8. Tursunaliyevna H. S., Nozima A. Effectiveness of using innovative technologies in teaching the morphology of bacteria //Journal of Universal Science Research. – 2023. – T. 1. – №. 10.-c. 60-66.